

Askok eta askok gaizki irizten dugu Lutero'ren lenengo bizitza, Elizarekiko zirti-zarta egin aurrekoa, ain zuzen. Esaten danez, beintzat, erlijioso ona, zuzena zan. Iñortxok ez daki ziurki bere gerokoaren berri, ez-ezagunak baidira Jainkoaren bideak. Pago lerdena bere adarrak bost aizetara edatuaz, bildur da aizkoraren lanak edo pipiak jango duan. Lutero'ri orrelako zerbait gertatu zitzaion. Azken aldian zalantsu, ekurugaitz, bere gogorakizunen edo gau-beltzean sarturik zebillen. Bizitza au, geroko bere dotriñaren arnasa izango da. Bere bizitzaren zati edo atal bat.

Alde batetik au dala-ta, bestetik okamista dotriñaren giro epelak eraginda, zart egin zun teoloji katolikoarekin, eta ondorioz, zenbat dogmakin. Santo Tomas'en teoloji betikorra gibelera jaurtirik, zalantza edo kezkaldi larri batean erori

LUTERO ta MORALA

XABIER GARMENDIA

zan. Okamismo dotriñatik egin zun bere jarrai-bide.

Lutero'ri barruak iñarrosten zizkion auzia au izan zan: ots, gizona nola diteken zintzo Jainkoaren aurrean. Muzin egin zion okamisten "potentia ordinata"-ri, au da, gizona zintzo izan eta salbatu ditekela grazirik gabe. Baña "potentia absoluta"-ri eratxiki zitzaion: ots, gizona salbatu ditekela pekatu astunean egon arren. Pekatua ta grazia ez dira mokoz-moko dauden bi gauz.

Jardunetik. Jainkoa bere izatez guztiz da epaille zintzoa, berebat, asarrekorra. Gauza bi auek erabat uztarturik daude beragan. Lutero'k, gizonak pekatu eginda une berean, Jainkoaren legea betetzeko gai etzala gelditu zala, zion. Jainkoaren mandamentuak ezin beteak dira, baiña betetzen ez dituan gaitiera, bearrez eta adur gaiztoz Beraren asarreak atxilotuko du. Jainkoak darakusa bere legean zer bete bear dan, baiña gizonak ezin du bete, ezifaren ezifiez: "quid debet, non quid possit". "Zer egin bear dun, ez zer al dun". Legea Jainkoaren asarrearen agiri bat besterik ez da: "non implesti, nec potes et tamen debes". Etzenun bete, eta bete ere ezin dezakezute, baiña ala ta guztiz ere kunplitu egin bear duzu"...

Mandamentuak zergatik dira ezin beteak? Lizunkeria adimenari nagusitzen zaiolako, ta berau zapaltzen eta ezerezten dulako.

Gizonak pekatu egin-geroz, Jainkoa ta gizonaren artean gaindu eziñeko leize bat eraiki zan. Une artatixek Jainkoari buruz, ez "unalogice", are gutxiago "univoce" ta "equivoco" predikatu ziteken. Gizonaren izan muña erauzia izan zan Jainkoaren antz-iruditik. Itz batean eta garbi esateko, etzaio ez antzeko ta ez irudiko.

Ara nola dakusgun gizona bere barruko espetxean sarturik, bere baitan galdurik. Era ontan gizonari beti pekatuan egotea dagokio. Alperrik ekingo dio bere indar eta ekifialetan mandamentuak betetzeari, amets guri bat besterik ez baiditzake. Bañan Lutero'k, zorionez, bere dotriñaren ostu artetik argi izpi bat sartzen uzten du. Jainkoaren asarrea baretzeko ta aizatzeke, ain zuzen, sentimendu bat ipiñi zigun: "bildurra". Gizona pekatuan dago egon. Lutero'ren aburuz, gizona Jainkoaren aurrean zintzo izan ditekela uste izatea izango litzake pekatu rik audiena, makurrena. Arro utsa litzake. Egin onez zerurañioko zurubilloa erakitzea ausartzen danari, Jesus'ek Berri-Onean dion bezela, obe litzaike kontuak atera lenbizi, ezperen etxeari tella ezin emanik arkitzen dalarik, parra ta ixeka ez dagioten.

Beraz, egin onez zuzen izan ditekela uste izatea ta, gañera, norbait bere buruz zuzena dala sinistea, bi auek izango lirake pekatu rik nardagarrienak. Baiña audienak izan

arren, alik errezen guregandik kanporatu ditzazkegu. Nola? Jainkoaren legea ezin beteak gure ezerezen kakoa adirazten digu, ta onela gureganako uste ona kendurik, gure animaren barruan larrimñia dalako sentimendu gaizto bat jaitzen da, gure animak ezertxore ez dezakela oartzean. Eta ondorez, ezin diteke salbatu, salbatua izan baiño.

Iñork iñoiz ez du bete izan Jainkoaren legea, baizik eta Kristo'k bakarrik. Beronexek bakarrik osokiro. Jesukristo ta gure arteko bereiztasun onek, gizonari bere barruko eragin guziak loratzea ta bide onean jartzea eragozten dio. Jesukristo guztiz zintzo, altsua; gu ostera, indargabe, aul, ñaño. Kristo imitatu nai izatea, orra or beste pekatu rik audienetakoa.

Era ontan, egiazko kristauari bere bereganako itzultze —*accusatio sui*— garraz ontatik areago joaterik ez dagokio, baizik eta bere bearren gorria somatu, larrimñiaren eta ezerezen etsipena artu, Jainkoaren aurrean bildur ikaretan makurtu ta Kristo'gan itxaropena eukitzea baño.

Lutero'k bi bide ipintzen ditu Jainkoaganaruntz: "*Justitia passiva*" dalakoa ta *sinismena*. Lenen goa, guregan baiño gururik gabe egiten dan barruko mugin bat da. Orregatik deritzaio *passiva* edo datorrena. Mugin ori guri gertatzen zaigu, baño gure bitartekotasunik

gabe. Anima egonean dago ta, bear bada, Jainkoa bere anima ortan ezarriko da. Alare, egonean datza.

Bibarren bidea: **sinismena**. Katolikoenetik bereizten da. Auena Jainkoaren maitasunean tinkaturik dago. Aiena, berriz, utsaren utsean ofiarrituta, ots, sinismena maitasunik gabe. Au da, zintzoak izan gaitzekela Jainkoaren aurrean, sinismenaren bidez, uste izatea da sinismen ori. Lutero'k ez du esaten sinismen au Jainkoak emanik edo gizonak berak sorturik dun. Baiño kontentu dago "egin onetan lenengo ta goienekoa" dala esatearekin. Gizonari sinismen au aski zaio Jainkoaren lenengo mandamentua betetzeko. Ara nun ikusten dugun Lutero ao batean bi mingaferi eragiten. Arestixen esana dugu gizonak ezin dula ezer egin zintzo izateko; eta sinismena ez al da, ausaz, egin goresgarri oietako bat?

Ikusi danez, Lutero morala baliorik gabeko gauza bat zala esatea iritxi zan. Gizonak pekatu egin zun une artatik, bera ta Jainkoaren artean leize bat sortu zan; Jesukristo'k bere Nekaldiarekin eta are gutxiago bere buruz inholaz bete ezinezkoa. Ta Jesukristo'ren Nekaldiko grazi guztiak zertarako

izan ziran orduan? Beraz, gu, grazi auen artu-ontziak besterik ez gera. Ez onera, ez txarrera ez gaituzte eragiten. Gizona nai ta nai ez pekatari da. Orain, Lutero, sartzen da pekatuaren barna ikertzaille bat bezela, ta bere sakontasunean arakatuz, aterako da "pekatuaren aunditasuna" esanez. "Pecca fortiter sed crede fortius" izango da Lutero'ren fraserik arruntena. "Egin pekatua gogotik, baiña sinistu gogotikago". Baiña, ez ditugu ulertu bear itz oyek axalezko esan naiez edo gisa. Gizonak pekatu egiteari ezin dio amor egin. Ondorez, komeni zaio bere izatearen egoera negargarria ikustea, ta gogomanik bere zoritxarraren egi nardagarria Jainkoagan itxaropena ipintzea leiatzen da. Pekatua izanik gizonaren pirrika, alperik ekingo dio zintzo edo zuzena izateari.

Lutero'k naiago du gizon bat bere pekatuan, apal, otzan ikustea; arrokeriz ta alperrik onbideak beraganatzen diardun gizon bat ikustea baiño. Beraz, "pecca fortiter sed crede fortius" esaerak ez du bat pekatu egitera eramaten, baidarik eta sinismena-bidez bakarrik zintzoak gaitzkeala, ots, pekatari ezin itzuliak gerala gogomatea baiño.